

VERSLAG d.d. 23 juni 2021 van de hybride vergadering van de commissie Bestuur, Economie en Middelen van de provincie Utrecht

Voorzitter: ir. M. de Widt;

Namens het college van GS: ir. R. van Muilekom, H. van Essen en drs. R. Strijk;

Woordvoerders: S.A. Berlijn (JA21), A.C. Boelhouwer (GroenLinks), mr. B.M.H. de Brey MBA (VVD), H. Chidi (D66), R.G.J. Dercksen (PVV), drs. E.H.R. Dinklo (JA21), M.J. de Droog MSc/RA (D66), M.E.J. Eggermont (SP), M. van Elteren (GroenLinks), mr. N.M. Groen MA (GroenLinks), N. de Haan-Mourik (ChristenUnie), F. Hazeleger (SGP), K. de Heer (ChristenUnie), W.M.M. Hoek (50PLUS), drs. J.P. d'Hondt (PvdA), drs. B.C. de Jager (VVD), V.C. Janssen (VVD), M. de Jong (GroenLinks), drs. E.A. Kamp (D66), drs. A.H.L. Kocken (VVD), T. Koelewijn-Koelewijn (CDA), A.J. Koerts (ChristenUnie), M. Lejeune-Koster (PvdA), G.G.J. Mulder (PvdA), A.G. van Schie (VVD), H.O. Suna (PvdA), M. Talhaoui (PvdA), L.E. Veen (D66), T.M.S. Vrielink (GroenLinks), L.M. Welschen-van der Hoek (CDA), C. Westerlaken (CDA), W.J.A. Weyers (JA21), ir. M. de Widt (D66), C. van Wijk (JA21), en W. Wijntjes (CDA), ing. H.I. Wolting (ChristenUnie);

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Drs. T.J. Dorst (griffier) en E. Pelgrom (Notuleerservice Nederland).

1. OPENING

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur en heet de aanwezigen van harte welkom.

2. TER BESPREKING

2.5 SV Kadernota 2022-2025

De heer Dinklo heeft geen inbreng bij de kadernota. Wel is JA21 verbaasd dat alle programma's meer geld krijgen, terwijl dat alleen voor cultuur nauwelijks geldt. JA21 wil weten of er meer middelen naar cultuur kunnen.

Mevrouw Lejeune heeft geen vragen bij de kadernota. De politieke inbreng van de PvdA volgt in de Statenvergadering.

De heer Eggermont heeft de PvdA eerder horen pleiten over de noodzaak om het openbaar vervoer overeind te houden. In de huidige kadernota wordt niet aan die wens voldaan. Hij wil weten of de PvdA een voorstel tot wijziging van de kadernota op dat punt zal steunen.

Mevrouw Lejeune zegt dat deze discussie al gevoerd is in de vergadering van de commissie M&M. Zij vindt dat het onderwerp niet in de commissie BEM thuishoort.

De heer Eggermont vindt dat het onderwerp wel degelijk in deze vergadering thuishoort, omdat het gaat om de middelen die voor het openbaar vervoer gereserveerd worden.

Mevrouw Lejeune is het daar niet mee eens. Aan alles wat in de kadernota staat, zijn middelen verbonden. PS hebben er nadrukkelijk voor gekozen de verschillende onderwerpen uit de kadernota in de verschillende commissies te behandelen. Zij ziet dan ook geen reden de eerder gevoerde discussie over te doen.

Door een technische storing wordt de vergadering gedurende vijf minuten onderbroken.

Gedeputeerde Strijk geeft antwoord op alle vragen die tijdens de ochtend- en avondvergadering in de eerste termijn gesteld zijn. De SP heeft een amendement over het openbaar vervoer aangekondigd. Daarover is reeds een debat gevoerd in de commissie M&M, zoals ook door mevrouw Lejeune werd aangegeven. Het standpunt van GS hierover is helder en is verwoord in de kadernota. Over extra middelen voor openbaar vervoer zal bij de indiening van het aangekondigde amendement een politiek debat gevoerd moeten worden. De SP betreunde het dat GS een 'kaasschaafmethode' willen toepassen. Het gaat daarbij om de 1% aan materieel budget die GS vanaf 2023 willen invullen, wat neerkomt op een bedrag van minimaal 2,4 miljoen euro per jaar. Er is daarbij geen sprake van een kaasschaaf, maar van een nader in te vullen bedrag van ten minste deze omvang. De SGP maakte zich zorgen over de extra uitgaven verbonden aan de gestelde grote ambities. GS zijn ervan overtuigd dat deze ambities en de daarmee verbonden extra middelen nodig zijn voor urgente zaken die niet meer kunnen wachten. Het gaat dan onder andere om woningbouw, energietransitie, klimaat en verduurzaming van bedrijventerreinen. Deze ambities passen bij het coalitieakkoord en de vastgestelde Omgevingsvisie. De SGP wilde weten of er voldoende ruimte in de begroting zit. In ieder geval is een stelpost bij de algemene middelen opgenomen. Mogelijk is er daarnaast nog wat meer ruimte. Binnen de provinciale organisatie worden kritische gesprekken gevoerd om het voorspellend vermogen van de begroting verder te verbeteren. Gedeputeerde Strijk verwacht dat over een jaar het inzicht op dit vlak verder vergroot zal zijn. In antwoord op het verzoek om de stand van zaken bij de opcenten kondigt de gedeputeerde nog voor het zomerreces een IPO-notitie aan. Daarin zijn diverse varianten voor de opcenten opgenomen. De notitie kan onder meer worden betrokken bij de bredere discussie over de groeisprong. Wel is de provincie in de keuzes beperkt door voorschriften vanuit de

rijksoverheid. Een gesprek over de toekomstzekerheid van het heffingsinstrument van de motorrijtuigenbelasting is hoe dan ook nuttig.

De heer Hazeleger dankt de gedeputeerde voor de toegezegde IPO-notitie. Hij merkt op dat GS de herijking van de meerjarenbegroting, en het fundamenteel en taakstellend tegen het licht houden van bestaande budgetten hebben uitgesteld tot 2023. Dat is ook gebleken op de antwoorden van de gedeputeerde op artikel 47-vragen van de heer De Droog. De SGP is over dat uitstel bezorgd. Op het moment dat de discussie gevoerd zal worden, nadert al het einde van de coalitieperiode. Spreker wil weten hoe de gedeputeerde daartegenaan kijkt.

Gedeputeerde Strijk had zelf ook verder willen zijn in de verbetering van het proces, maar dit is nu eenmaal waar de organisatie op dit moment staat. GS startten deze coalitieperiode met een achterstand van tweeënhalf jaar, maar kijken nu vooruit naar de komende 20 jaar. Er zijn veel verbeteringen aangebracht in het proces en er is veel meer inzicht ontstaan, maar het proces van verdere aanscherping is nog niet afgerond. De gedeputeerde verwacht dat in het komende jaar wederom vooruitgang zal worden geboekt in de financiële functie. De informatiewaarde van de begroting zal toenemen en het zal steeds beter mogelijk zijn processen kritisch te volgen en te evalueren. De VVD kondigde een amendement aan over minder hoge lasten. GS wachten dit amendement af, waarna ze het op zijn merites zullen beoordelen. De ChristenUnie vroeg om per programma een prioritering aan te brengen. De gedeputeerde vindt dit een interessante suggestie, die hij met GS zal bespreken. Door te prioriteren in de begroting wordt duidelijk waar GS echt voor gaan. Een dergelijke prioritering zal in tekst tot uitdrukking moeten komen. Ook vroeg de ChristenUnie om in de begroting aan te geven of uitgaven (meerjarig) incidenteel of structureel zijn. Daar wordt in de begroting voor 2022 per beleidsdoel in tabellen en bijlagen gehoor aan gegeven. De ChristenUnie vroeg zich in het kader van de discussie over de groeisprong af of het verstandig is om reserves in te zetten voor incidentele uitgaven, zoals GS nu voorstellen. De fractie denkt dat het verstandiger kan zijn om deze spaarpotten aan te houden voor de toekomst. De gedeputeerde licht toe dat het bij de groeisprong gaat om jaarlijkse exploitatielasten, naast grote investeringsbedragen. Bij het openbaar vervoer gaat het eerder om jaarlijks onderhoud, beheer en exploitatie dan om een groot eenmalig investeringsbedrag. In het kader van de groeisprong moet dus vooral worden gekeken naar structurele baten voor financiering. D66 zag dat in de financiële functie verbetering is opgetreden, al hoopt het dat verdere verbetering volgt en dat PS in de toekomst meer informatie zullen krijgen dan nu. GS zijn dezelfde mening toegedaan en realiseren zich dat hierin verder geïnvesteerd moet worden. GS hebben vragen van D66 daarover reeds beantwoord. GroenLinks vroeg om een nieuw rapport over de behoefte aan intensivering en verduurzaming van bedrijventerreinen. De gedeputeerde denkt dat een nieuw rapport op dit moment weinig toevoegt. Het meest recente rapport stamt in 2019. Daar is uitgebreid over gesproken. Liever richt hij de energie op daadwerkelijk intensiveren en verduurzamen van bedrijventerreinen, met een herijking eens per vier of vijf jaar. Er zullen factoren zijn die de behoefte aan intensivering verlagen. De circulaire economie zal haar juist doen stijgen. Het is vrij zeker dat er nog vervangingsvraagstukken op de provincie af zullen komen, bijvoorbeeld omdat bedrijventerreinen in de toekomst moeten worden getransformeerd tot woningen. Financiële en andere baten van deze inspanningen zijn vooralsnog moeilijk te kwantificeren. Kosten zijn wel in beeld. Mogelijk zijn er besparingen doordat geen nieuw terrein met bijbehorende infrastructuur hoeft te worden aangelegd, of zijn er maatschappelijke besparingen omdat groen behouden kan blijven en openbaarvervoerstromen kunnen worden verbeterd als op bestaande terreinen grotere groepen mensen komen te werken. GS proberen hierin onder meer via een MKBA in de komende maanden meer inzicht te geven. Die extra informatie wordt na de zomer aan de commissie verstrekt. JA21 vroeg om meer middelen voor cultuur. GS maken op basis van plannen en ambities op dit vlak de inschatting dat de huidige budgetten voldoende zijn. Het ophogen van die budgetten zou betekenen dat middelen worden vrijgemaakt zonder dat daar plannen onder liggen.

Gedeputeerde Van Essen zegt in antwoord op vragen over de stand van zaken van de concernbrede klimaatopgave dat de samenwerking met Drawdown gestart is. De aangenomen moties 33 en 100 riepen daartoe op. Drawdown zal voor de provincie Utrecht met een eenvoudig model de verlaging van broeikasgassen, de uitstoot en de afgang in kaart brengen. Data daarvoor worden op dit moment door de provincie geïnventariseerd en aan Drawdown aangeleverd. De eerste resultaten, ook van de monitoring van provinciale maatregelen, worden in het laatste kwartaal van 2021 verwacht. In de kadernota wordt voor deze opgave aanvullend budget gevraagd. Dat is conform de aangenomen moties 33 en 100. Ook wordt daarmee voldaan aan de wens om te monitoren of de afspraken uit het klimaatakkoord worden opgevolgd. In het kader van de samenwerking met Drawdown vroeg de provincie subsidie aan binnen het Europese Horizon 2020-programma. Die aanvraag is helaas afgewezen, wat onder meer betekent dat de provincie geen pilotregio zal zijn. Ook is een vraag gesteld over het IPO-budget. Het AB van het IPO sprak zich in positieve zin uit over de kadernota van het IPO. Het IPO heeft zijn extra plannen daarin tijdig en goed onderbouwd in beeld gebracht. Het IPO-budget is ook verwerkt in de kadernota van de provincie Utrecht. Nu is dat nog ondergebracht bij de algemene middelen, maar later zal het worden toegekend aan de verschillende programmabudgetten. GS zullen nog beter inzichtelijk maken aan welke programma's het IPO-budget besteed wordt en aan welke doelen dat budget bijdraagt. De vraag die in de eerste termijn werd gesteld, is of de IPO-budgetten ervoor zorgen dat op de eigen provinciale middelen bespaard kan worden. Dat is niet het geval. Wel maken IPO-middelen soms dat geen extra budget nodig is. Dat geldt bijvoorbeeld rondom de stikstofopgave of de Omgevingswet. Door binnen het IPO samen te werken worden op deze terreinen schaalvoordelen bereikt.

De heer De Droog merkt op dat wat betreft buslijn 12 sprake is van een intensivering aan zowel de zijde van de eigen organisatie als bij de verbonden partijen. D66 roept in herinnering dat in de jaarrekening op pagina 14 werd aangekondigd dat in Q2 een voorstel met bijbehorend budget over de klimaatopgave zou worden voorgelegd, vooruitlopend op de behandeling van de kadernota. Behalve motie 33 en motie 100 was er ook nog motie 34, over de CO₂-routekaart.

De fractie vindt het belangrijk dat voor de concernbrede klimaatopgave richting 2023 een duidelijke allesomvattende routekaart wordt opgesteld, die bovendien wordt verwerkt in de kadernota 2022. Een dergelijke routekaart zal houvast bieden aan de volgende Staten.

Gedeputeerde Van Essen zal genoemde aankondiging op pagina 14 van de jaarrekening nazoeken. Wat betreft de klimaatopgave ging het verzoek van PS inderdaad verder dan monitoring alleen. Tegelijkertijd vormt monitoring een belangrijke basis voor de totale opgave. Binnen allerlei provinciale domeinen is er veel aandacht voor klimaat. Uitgangspunt van GS voor de hele kadernota is 'budget volgt plan'. Dat geldt ook voor de concernbrede klimaatopgave. Het is belangrijk om de samenhang tussen de verschillende klimaatmaatregelen goed in beeld te brengen. Zodra blijkt dat voor de plannen extra budget nodig is, zullen GS daarvoor bij PS terugkomen. Vooralsnog verwachten GS dat de budgetten toereikend zijn, ook in de wetenschap dat er binnen de verschillende domeinen middelen beschikbaar zijn voor allerlei soorten activiteiten die bijdragen aan de klimaataanpak. Voorbeelden daarvan zijn de energietransitie, verduurzaming van de eigen organisatie of verduurzaming van het provinciale vastgoed.

De heer De Droog vraagt de gedeputeerde om in de vorm van een klimaatprogramma inzicht te geven in de provinciale aanpak en de samenhang tussen verschillende maatregelen.

Mevrouw Boelhouwer wil weten hoe de provincie in de budgetten rekening houdt met naleving van hogere EU-klimaatdoelen, die zeker van toepassing zullen worden. Die vraag stelde zij reeds eerder. Ook wil zij weten in hoeverre de EU-klimaatdoelen al worden gemonitord.

Gedeputeerde Van Essen zegt nogmaals dat er aan het eind van 2021 meer informatie komt over monitoring. GS zullen in de loop van 2021 met een uitwerking komen van de concernbrede klimaataanpak. Hierover heeft eerder al een informatiesessie plaatsgevonden. GS beogen niet om voor de klimaataanpak een volledig programma uit te werken.

De heer De Droog gaat het erom dat er meer houvast komt wat betreft alle verschillende maatregelen die binnen de provincie getroffen worden.

Gedeputeerde Van Essen zou de term 'programma' in dat kader niet willen bezigen, maar zegt wel toe later in 2021 met een uitwerking te zullen komen. De EU werkt inderdaad aan aanscherping van doelstellingen in verband met klimaatverandering. Het is goed dat Europa daarin verantwoordelijkheid neemt. De doorvertaling naar sectoren en lidstaten is echter nog niet helder, zodat ook nog niet duidelijk is welke gevolgen intensiveringen kunnen hebben voor de provincie Utrecht. Zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan meer wind op zee als maatregel, wat geen betrekking heeft op de provincie Utrecht. Ook extra reductie binnen de industrie zal niet in de provincie Utrecht landen. Het is goed mogelijk dat meer duidelijkheid over intensivering in bepaalde sectoren en dus provincies er in deze collegeperiode niet meer komt. Primair zullen afwegingen gemaakt moeten worden door het nieuwe kabinet. Over de doorvertaling naar decentrale overheden zullen dan ook gesprekken moeten worden gevoerd met het Rijk.

De heer Dercksen merkt op dat Nederland slechts 0,008% van het aardoppervlakte inneemt. Vanuit dat perspectief is het enthousiasme van de gedeputeerde over de klimaataanpak wel erg groot. De heer Dercksen vraagt welke grote klimaatveranderingen gedeputeerde Van Essen ziet plaatsvinden.

De heer Van Essen zegt dat hij de PVV in een gesprek eerder vandaag over de RES'en heeft horen zeggen dat ze de opwarming van de aarde niet ontkent. De gedeputeerde was blij met die uitspraak. Die opwarming is immers goed zichtbaar en merkbaar. Men kan van mening verschillen over de beste manier om daarmee om te gaan, of zelfs over de oorzaken daarvan. Voor een debat over de aanpak moeten rapporten van deskundigen worden gebruikt. Een diepgaand debat over de oorzaken van klimaatverandering hoort niet thuis in deze vergadering.

De voorzitter beaamt dat laatste.

Gedeputeerde Van Muilekom ontving een vraag van D66 over het depot en de onderbouwing daarvan. GS hebben er bewust voor gekozen hierin een samenwerking aan te gaan met de stad Utrecht, het Universiteitsmuseum en het Centraal Museum. Dat levert onder meer schaalvoordelen op. Voor het creëren van een depot is specifieke deskundigheid nodig, omdat het aan bepaalde kwalitatieve en klimaateisen moet voldoen. Door de samenwerking aan te gaan, kan de provincie meepraten over de eisen en leunen op de kennis van de samenwerkingspartners. Met hen samen kunnen ruimtes gedeeld worden voor de opslag van metalen of andere bijzondere materialen en kan geld bespaard worden. In antwoord op vragen van JA21 zegt de gedeputeerde dat voor cultuur onlangs wel degelijk extra middelen zijn vrijgemaakt in het kader van het plan voor de streek- en kasteelmusea en voor het archeologisch depot. Het gaat dan om vier keer een bedrag van 0,5 miljoen euro. De gedeputeerde zal binnenkort het plafond en de verordening voor 2022 vaststellen voor de erfgoedparels. Het plafond wordt voor een deel vastgesteld door gebruik te maken van middelen uit de bestemmingsreserve. De gedeputeerde zal in een Statenbrief expliciet aangeven dat hij deze specifieke bestemmingsreserve aanwendt, inclusief een motivatie. Formeel wordt de aanwending vastgesteld bij de besluitvorming over de Begroting 2022, in november 2021. Dat is voor de erfgoedparels echter te laat.

De heer Hazeleger merkt op dat niet is ingegaan op zijn kritiek op de gebrekkige onderbouwing van de benodigde extra fte's. Op diverse plekken in de kadernota is die onderbouwing onvoldoende of afwezig. Over het aanbod van

gedeputeerde Van Muilekom om een Statenbrief te besteden aan de inzet van een bestemmingsreserve voor de erfgoedparels is hij verbaasd. Eerder is namelijk aangegeven dat in de Begroting 2022 bij elke reserve wordt aangeduid waarvoor deze wordt ingezet.

De heer Janssen is het met de ChristenUnie en D66 eens dat prioritering bij de begroting veel extra inzicht zal geven. Die prioritering kan het verschil maken tussen een slechte en een goede kadernota. Hij wacht de voorstellen van GS op dit punt dan ook af.

Mevrouw Boelhouwer dankt gedeputeerde Strijk voor zijn beantwoording op het punt van de bedrijventerreinen. Zij vraagt de gedeputeerde te bevestigen dat geen onnodige ingrepen in bedrijventerreinen worden gedaan die niet bijdragen aan de gezamenlijk gestelde doelen.

De heer Dinklo had graag gezien dat meer ambitie was getoond in de restauratie van erfgoed. JA21 overweegt een amendement bij de kadernota op dit punt.

Gedeputeerde Strijk zou specifieke vragen over de onderbouwing van extra fte's rechtstreeks en technisch willen laten beantwoorden. Wel vraagt hij zich af of het aan de Staten is zich uit te spreken over het precieze aantal fte's dat voor bepaalde taken nodig is.

De voorzitter vraagt de heer Hazeleger om buiten de vergadering om de relevante voorbeelden voor te leggen, zodat daarop technisch antwoord kan worden gegeven.

Gedeputeerde Van Muilekom zegt dat in de loop van 2021 erg veel goede aanvragen voor erfgoedparels zijn ontvangen. GS vonden het belangrijk ruimte te bieden voor deze goede initiatieven, zodat daarvoor geld uit de reserve is gehaald en aan het budget is toegevoegd. Voor 2022 wenst de gedeputeerde het plafond te verhogen met 270.000 euro uit de reserve. De aanvragers kunnen daar dan rekening mee houden. Het is te laat om aan aanvragers pas na november, namelijk na vaststelling van de begroting, kenbaar te maken dat het plafond verhoogd is. De gedeputeerde zal in een Statenbrief motiveren waarom aanwending van de reserve nodig is. In diezelfde brief legt hij de aanpassing van de verordening voor.

De voorzitter zegt dat op 7 juli in de Statenvergadering verder wordt gesproken over de kadernota. Voor dat debat heeft een aantal fracties al een amendement aangekondigd.

2.6 SB Groeisprong Utrecht 2040

De voorzitter geeft alle fracties drie minuten extra spreektijd voor de rest van de vergadering. Daarmee wordt ook de spreektijd voor GS verhoogd.

De voorzitter licht vervolgens vooraf toe dat de Statenbrief Groeisprong ingaat op de periode na 2025. GS doen in de brief het voorstel om hierover na de zomer met elkaar in gesprek te gaan, om dit onderwerp als GS en PS gezamenlijk op te pakken. GS willen graag peilen of PS zich in dit procesvoorstel kunnen vinden.

De heer De Droog is blij met de Statenbrief. Daarin wordt vooruitgeblekt tot 2040, vanuit een aantal grote opgaven en ambities. Dat is noodzakelijk, want op enig moment moet duidelijk worden of de provincie in staat is de middelen te vinden voor alle toekomstige ambities. Het wordt tijd om naar die lange termijn te kijken, in plaats van telkens naar losse voorstellen. De provincie moet op grote opgaven zijn voorbereid, ook in financiële zin, en dat vergt een goed uitgedacht proces. Op een ander moment moet daarover in de Staten worden gesproken.

De heer Dercksen vindt dat eerst moet worden gepeild of de in de Statenbrief verwoorde opgaven wel een gedeelde wens zijn. Hij is van mening dat helemaal niet gesproken is over de vraag in hoeverre het inwonertal in Utrecht zou moeten groeien, en hoe die groei gefaciliteerd moet worden. Het is waarschijnlijk dat veel van de huidige inwoners een groei met 100.000 mensen helemaal niet wenselijk vinden.

De heer De Droog zegt dat dit precies is wat hij bedoelt: over de vraag hoe bepaalde opgaven voor de lange termijn moeten worden opgepakt, is een uitgebreid en meer strategisch gesprek nodig. Dat is beter dan te blijven spreken over allerlei losse plannen en ambities.

De heer Dercksen is het ermee eens dat een gesprek nodig is, maar vindt dat er daarbij geen taboes mogen zijn.

Mevrouw Hoek zou de gemeenteraadsverkiezingen willen afwachten voordat over de toekomstige ambities gesproken wordt. De verkiezingen kunnen grote veranderingen opleveren in de standpunten van de raden. Zo maakt de huidige samenstelling van de Utrechtse gemeenteraad dat de bouw van woningen in de Rijnenburgpolder worden tegengehouden. Na de verkiezingen kan dat anders zijn. De wachtlijsten voor woningen in de meeste gemeenten zijn erg lang. In de U16 werken gemeenten samen, maar bij de toewijzing van woningen krijgen inwoners van de eigen gemeente voorrang. Als ouders overlijden, worden inwonende kinderen op wiens naam de huurwoning niet stond vaak het huis uitgezet. Er komt steeds meer onvrede over dit soort zaken in kleine kernen. De uitslag van de verkiezingen kan zorgen voor nieuwe kansen, of nieuwe uitdagingen, in aanvulling op de thema's die in de Statenbrief staan. 50PLUS denkt dat het ook verstandig is opnieuw te bezien of huidige samenwerkingsverbanden op dezelfde manier in stand moeten blijven.

De heer De Droog benadrukt dat de uitdaging voor PS is dat zij over hun schaduw heen stappen, omdat keuzes op de langere termijn aan de orde zijn. Dat betekent dat nog voorbij de uitslag van volgende gemeenteraadsverkiezingen moet worden gekeken.

Mevrouw Hoek is dat met D66 eens, maar vindt toch dat met politieke verschuivingen rekening gehouden moet worden. 50PLUS zou graag zien dat 23.000 woningen in de Rijnburgpolder gebouwd gaan worden en vindt dat ook met dat scenario gerekend moet worden. Spreekster roept in herinnering dat er in Flevoland nog volop mogelijkheden zijn om te bouwen. De reden waarom de Flevopolder ooit is drooggelegd, is om de woningnood te ledigen. Dit is relevant, omdat Flevoland een buurprovincie is. Ooit deed minister Plasterk het voorstel om de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht te laten samengaan. Dat is niet doorgegaan, maar ook dat kan alsnog gebeuren. Dat zou veel veranderen. Kortgezegd wil 50PLUS graag meepraten over provinciale ambities en plannen op de langere termijn.

De heer Van Schie is blij met de brief en met het feit dat GS nadenken over de verdere toekomst van de provincie. Destijds deed de VVD samen met D66 en het CDA het voorstel om hiertoe een eerste aanzet te doen. Voor een goede toekomstvisie is het belangrijk om over generaties heen te durven kijken. Het is verstandig daarover het gesprek aan te gaan. De VVD herkent de thema's die in de Statenbrief genoemd staan. Wel is de VVD benieuwd hoe de uitwerking van de thema's landt in de P&C-cyclus, wat de relatie daarvan is met de groei van de programma's en de integrale afwegingen die gemaakt moeten worden. Een gesprek daarover moet apolitiek zijn. Overigens denkt de VVD anders over ambities op het gebied van mobiliteit en bedrijvigheid dan nu in de brief verwoord.

De heer Dercksen vraagt zich af of de groei een gegeven is, of dat de provincie daar invloed op heeft. Hij wijst in dit kader op het beleid dat Denemarken voert om groei in te perken.

De heer Van Schie zegt dat groei geen gegeven is, maar dat de VVD daarop wel een visie heeft: de VVD vindt die groei namelijk gewenst. Bovendien zal die hoe dan ook op de provincie afkomen. Het is belangrijk dat de provincie gemeenten in die groei faciliteert en helpt nadenken over investeringen in bijvoorbeeld recreatie of de infrastructuur die bij nieuwe woongebieden hoort.

De heer Dercksen denkt dat de voorziene groei niet door autonome bevolkingsgroei komt, maar door externe factoren. Hij noemt opnieuw het Deense beleid. De Deense equivalent van de PvdA is in Denemarken de grootste partij geworden, juist vanwege haar voorkeur voor een stringent immigratiebeleid. Hij vraagt hoe de VVD aankijkt tegen maatregelen om immigratie te beperken.

De heer Van Schie zegt dat al sinds Bolkestein de lijn van de VVD is om immigratie te beperken, integratie te bevorderen en discriminatie te bestrijden. De regio Utrecht is aantrekkelijk en bevordert migratie vanuit Nederland en Europa. De provincie heeft slechts beperkt iets te zeggen over de omvang van groei en ze kan de wens van gemeenten om te groeien bovendien niet negeren. Het is verstandig en simpelweg realistisch om met wensen vanuit de omgeving van de provincie op dit punt rekening te houden. De VVD vindt het belangrijk om bij het gesprek over de groeisprong ook landschapsarchitecten, stedenbouwkundigen of demografen te betrekken. Uiteindelijk zal dat gesprek moeten leiden tot een aantal toekomstscenario's. De VVD zou prijs stellen op een informatieve sessie over het Provinciefonds, over de wijze waarop PS daarop invloed kunnen uitoefenen en welke gesprekken daarover in Den Haag gevoerd zouden moeten worden.

Mevrouw Lejeune deelt het enthousiasme van D66 over de brief en gaat daarover graag tijdig het gesprek aan. Na de gemeenteraadsverkiezingen, ook als die voor een politieke verschuiving zorgen, zullen bepaalde uitdagingen nog steeds bestaan, zoals de stikstof-, klimaat- of woningbouwcrisis. Bovendien gaan de genoemde uitdagingen over de nog veel langere termijn.

De heer Hazeleger hoorde mevrouw Lejeune eerder wat bezorgder over de verkiezingen spreken, omdat ze bepaalde processen onder druk zouden kunnen zetten. Hij vraagt of zij verwacht dat de komst van verkiezingen, op welk niveau ook, ervoor kunnen zorgen dat partij een andere opstelling kiezen om meer aan de wens van potentiële kiezers te voldoen.

Mevrouw Lejeune verwacht dat niet. Haar eerdere bezorgdheid ging over zeer concrete en voor sommigen impopulaire onderwerpen als de plaatsing van windmolens, waarover op veel kortere termijn besloten moet worden. De groeisprong gaat over de veel langere termijn is daarmee niet vergelijkbaar. Het is goed dat over de groeisprong een uitgebreider gesprek plaatsvindt. Daarbij is de vraag naar de bekostiging van ambities essentieel. Bij groei van het inwonertal moet er oog blijven voor het feit dat mensen in Utrecht moeten kunnen wonen, werken, zich verplaatsen, recreëren, gebruik moeten kunnen maken van duurzame energie en dat zij gezond moeten kunnen leven.

Mevrouw Boelhouwer gaat graag het gesprek over de brief Groeisprong aan, op basis van de thema's die genoemd zijn. Ook zij vindt dat de uitslag van gemeenteraadsverkiezingen daar los van staat, omdat het gesprek moet gaan over de langere termijn. GroenLinks stelt aan GS voor om het debat over de brief in een kleine groep voor te bereiden, zodat meerdere partijen input kunnen leveren bij de manier waarop de bespreking zal plaatsvinden. In reactie op de inbreng van de PVV benadrukt spreekster dat wereldwijd zo'n 80 miljoen mensen op de vlucht zijn, ondanks de pandemie. Ook de provincie Utrecht heeft daarin een verantwoordelijkheid te nemen.

De heer Dercksen vraagt zich af of wel een groeispromg gemaakt moet worden, aangezien er geen sprake is van autonome bevolkingsgroei.

Mevrouw Lejeune vindt in ieder geval niet dat de grenzen voor vluchtelingen gesloten moeten worden. Zij sluit zich wat dat betreft aan bij de woorden van mevrouw Boelhouwer.

De heer Dercksen concludeert dat de PvdA vindt dat de bevolking onbeperkt moet blijven groeien.

De heer Westerlaken denkt dat het goed is om na de zomer te spreken over de vraagstukken die in de brief Groeispromg genoemd worden. Het CDA zou net als de VVD graag zien dat daarbij deskundigen betrokken worden, zoals futurologen. Uiteindelijk zullen de plannen zo concreet mogelijk moeten worden, zodat ook nagedacht kan worden over hun bekostiging. Het gaat om vraagstukken op de zeer lange termijn. Wat dat betreft is het lastig te voorspellen wat de toekomst brengen zal en welke technieken en oplossingen in die toekomst beschikbaar zullen zijn. Het CDA praat graag mee over de toekomst van de provincie, ook in het belang van toekomstige generaties.

Mevrouw Hoek vertelt dat zij opgroeide in het Noord-Hollandse duingebied. Zo'n vijftig jaar geleden bevond zich vlak bij haar huis een betonnen tunnel tussen twee duinen in. Als zij daar als kind doorheen fietste, zong ze altijd. Ze dacht dat het beton gebruikt was om te voorkomen dat de weg bedekt zou raken met zand. Zo'n tien jaar geleden was ze opnieuw op de plek van de tunnel. De tunnel bleek het begin te zijn geweest van een groot verkeersplein en het gebied was volgebouwd met woningen. Met dit verhaal wil zij duidelijk maken dat het mogelijk is om vooruit te denken en de basis te leggen voor zaken die over enkele jaren al realiteit zijn. De provincie Noord-Holland legde vijftig jaar geleden een betonnen tunnel aan die de basis vormde voor infrastructuur die aansluit bij groeiambities.

De heer Dercksen zegt in reactie op de heer Van Schie dat hij denkt dat veel gemeenten helemaal niet willen groeien. Hij heeft ook burgemeesters van grote steden horen zeggen dat het absorptievermogen van hun stad op is en dat men er geen mensen uit andere landen meer kan opvangen. De Statenbrief noemt hij wereldvreemd. Massa-immigratie wordt met de daarin genoemde plannen gefaciliteerd. Dat is namelijk de enige achtergrond van bevolkingsgroei. Het is ongeloofwaardig dat die bevolkingsgroei zal samengaan met meer groen, meer recreatie, meer fietspaden, meer openbaar vervoer en meer windmolens. Al zie zaken moeten betaald worden vanuit hogere belastingen. Woningen moeten betaalbaar blijven, maar dat is onmogelijk als daaraan te hoge eisen worden gesteld. Directeuren van corporaties hebben dat reeds proberen duidelijk te maken. Er wordt gesproken over een relatief hoogopgeleide bevolking in de provincie Utrecht, maar diegenen die naar Utrecht komen, zijn juist niet of laagopgeleid. De kosten per 'primaire statushouder' bedragen 1 miljoen euro. Statushouders zijn afkomstig uit landen waar veel minder energie wordt gebruikt dan in Nederland. Hun komst naar hier zal dus het totale energiegebruik doen toenemen. Ook het klimaat kan daarmee een reden zijn om massa-immigratie te stoppen. Dat argument wordt echter door niemand gebruikt. Leefbaarheid is ook een thema waarover gesproken moet worden. Door immigratie zijn in bepaalde Parijse wijken bijvoorbeeld vrouwen uit het straatbeeld verdwenen. Dat is een onwenselijke ontwikkeling. Ook moet van gedachten worden gewisseld over Nederlandse waarden en gebruiken en de mate waarin mensen die Nederland inreizen deze waarden en gebruiken delen. Kortom, spreker zou in verdere gesprekken een verband willen leggen tussen immigratie en veiligheid, leefbaarheid, cultuur en Nederlandse waarden en gebruiken. Daar wordt in de stukken nu in het geheel niet op ingegaan.

Mevrouw Boelhouwer vraagt of de heer Dercksen weleens spreekt met mensen die vanuit een moeilijke situatie naar Nederland zijn gereisd en die nu veel bijdragen aan de Nederlandse samenleving, de Nederlandse toekomst en die de Nederlandse cultuur verrijken. Zij nodigt hem daartoe uit, omdat zij denkt dat de heer Dercksen geen juist beeld van de werkelijkheid schetst. Ook wil zij weten waarom de PVV alle thema's in de groeibrief relateert aan immigratie.

De heer Dercksen denkt dat een groeispromg niet nodig is, aangezien geen sprake is van autonome bevolkingsgroei. Met enige regelmaat spreekt hij met allochtonen. Er zullen immigranten zijn die veel bijdragen aan de maatschappij, maar het grootste deel van die groep levert in geen enkel opzicht een positieve bijdrage aan Nederland; niet in financiële en ook niet in culturele zin. Ook vanuit het perspectief van de veiligheid op straat is dat een punt van aandacht.

Mevrouw Boelhouwer deelt de mening van de heer Dercksen niet. Zij ziet geen verband tussen immigratie en de bedreiging van de veiligheid in Nederland.

De heer Dercksen zegt dat de PVV altijd open heeft gestaan voor andere culturen. In de afgelopen decennia is de ontorechte overtuiging geweest dat iedereen maar kon worden toegelaten, en dat dat de samenleving niets zou kosten. De toestroom moet nu stoppen, omdat Nederland zijn eigen land en cultuur kwijtraakt.

De heer Van Schie zou de discussie in relatie tot de brief Groeispromg willen beperken tot de provinciale taak. De provincie Utrecht is niet verantwoordelijk voor het Nederlandse immigratiebeleid, maar wel voor zaken als openbaar vervoer en ruimtelijke ordening. De heer Dercksen zou gesprekken over het immigratiebeleid in Den Haag moeten voeren.

De heer Dercksen zou het juist wel willen hebben over immigratie en willen discussiëren over de wenselijkheid van groei, net zoals hij zou willen spreken over bewijzen voor klimaatverandering.

De heer De Droog vindt het verstandig om het gesprek over deze en andere thema's op een later moment te voeren en de vorm waarin dat gebeurt goed voor te bereiden. Dat bewijst de inbreng van de heer Dercksen. Hij ondersteunt het verzoek van mevrouw Boelhouwer om de bespreking in een kleine groep voor te bereiden.

De heer Hazeleger vindt dat in PS ook over immigratie gesproken moet kunnen worden. Hij is het met de heer Dercksen eens dat immigratie bevolkingsgroei veroorzaakt. Dat is een simpel feit.

De heer Westerlaken vindt dat de discussie in deze vergadering zich moet beperken tot de vraag die in de Statenbrief gesteld wordt, namelijk of men zich kan vinden in het voorstel om een nader gesprek te voeren over de thema's die daarin genoemd worden.

De heer Dercksen merkt op dat bij de brief een bijlage is gevoegd waar men allerlei meningen over kan hebben. Hij heeft daar een aantal zaken uitgelicht. Los daarvan kan hij zich vinden in het voorstel om over de thema's het nadere gesprek aan te gaan.

De heer Wolting gaat graag het gesprek aan over de diverse toekomstige ontwikkelingen. Een belangrijke, relatief neutrale vraag is of de provincie Utrecht harder wil groeien dan het gemiddelde in Nederland en welke gevolgen die groei heeft. Ook moet worden nagedacht over de wijze waarop gemeenten bij de provinciale uitdagingen betrokken worden, en over de lastenverdeling tussen provincie en gemeenten. Investeringsbeslissingen over een termijn van 30 of 40 jaar vereisen een duidelijke visie.

De heer Berlijn merkt op dat de gedeputeerde eigenlijk al een antwoord heeft gegeven op de vraag hoe de provincie er over enkele decennia uit moet zien. In de brief wordt namelijk een groei voorgespiegeld met 325.000 inwoners, zodat er in totaal 1.625.000 mensen in de provincie Utrecht zullen wonen. Het CBS verwacht tot 2040 een totale provinciale bevolkingsomvang van 1.440.000. JA21 zou gegeven die voorspelling graag willen weten hoe de gedeputeerde tot zijn aantallen is gekomen. In de Statenbrief wordt gesteld dat de ruimte in de provincie schaars is en dat een gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners moet worden gerealiseerd. Vanuit dat perspectief is het verstandig om eerst na te denken over de optimale bevolkingsdichtheid. Groei is niet iets wat de provincie zomaar overkomt. JA21 wil in nadere gesprekken graag verschillende bevolkingsscenario's bespreken. Als slechts één scenario wordt bekeken, neemt de provincie te weinig verantwoordelijkheid. In de begin van deze Statenperiode vond een bijeenkomst plaats over de toekomst van de provincie Utrecht. Daarbij werd ook een presentatie gehouden door een deskundige. Het is interessant om ook nu een deskundige, bijvoorbeeld demograaf Jan Latten, bij het gesprek te betrekken.

De heer Hazeleger is opgevallen dat de begroting met 200 tot 300 miljoen euro in omvang zal groeien. Tussen 2019 en 2021 was al sprake van een toename van 481 naar 566 miljoen euro. De SGP kan zich volledig vinden in de suggestie om die toekomstambitie nader te bespreken en deze uit te werken. Het is belangrijk daarvoor een goede structuur te bedenken, waarbij het gesprek niet versnipperd raakt en het totaaloverzicht over de financiën niet uit beeld raakt. De SGP suggereert dat een nadere bespreking aan verschillende tafels zou kunnen plaatsvinden. PS zullen ook moeten bedenken bij welke thema's überhaupt een rol voor de provincie is weggelegd, en waartoe zich die beperkt. Nu wordt die rol vaak te vanzelfsprekend gevonden, terwijl er keuzemogelijkheden zijn. De SGP ziet uit naar de discussie die nog volgt.

De heer De Droog wijst de heer Hazeleger in dat kader op beantwoording van de artikel 47-vragen die hij samen met de heer Wijntjes heeft gesteld over de strategische financiële functie. Die antwoorden geven richting aan de manier waarop PS, GS en de ambtelijke organisatie samen vorm kunnen geven aan een aantal scenario's.

Gedeputeerde Strijk neemt de suggestie van de heer Van Schie om experts in te schakelen mee, evenals het voorstel van JA21 om een aantal scenario's uit te werken. Hij is het eens met de opmerking dat voor PS duidelijk moet zijn aan welke financiële knoppen gedraaid kan worden, en welke financieringsinstrumenten behalve het Provinciefonds beschikbaar zijn. Wel benadrukt hij dat PS de Omgevingsvisie al hebben vastgesteld. Daarmee zijn keuzes gemaakt over de manier en de plek waarop groei in de komende jaren vorm moet krijgen, evenals de daarbij gewenste kwaliteit. Het is dus niet zo dat hierover nog helemaal geen kaders zijn vastgesteld. Wel moet de financiële vertaling daarvan in de komende maanden nader vorm krijgen. Nu ligt alleen een procesvoorstel voor. De gedeputeerde neemt de suggestie van mevrouw Boelhouwer mee om de bespreking van de groeisprong na de zomer in een kleinere groep voor te bereiden. Uitwerking van de grote thema's reikt voorbij deze collegeperiode en moet nadrukkelijk een samenwerking zijn tussen GS en PS, met een breder draagvlak dan vanuit de coalitie alleen. Het proces moet interactief en gezamenlijk zijn.

De heer Van Schie wil weten hoe de gedachtevorming rondom groei zich zal verhouden tot de P&C-cyclus. Zijn vraag is daarmee hoe het plan voor de komende 50 jaar in de financiële kaders wordt verwerkt.

Gedeputeerde Strijk zegt dat de kadernota die nu voor besluitvorming voorligt de opmaat vormt voor de begroting. GS zijn ervan overtuigd dat de provincie met die begroting de nu aangegane verplichtingen aankan, tot 2025 en in de jaren daarna. In de Omgevingsvisie zijn echter ambities geformuleerd waaraan de huidige begroting geen ruimte geeft. Daarvoor is in de begroting een schaalessprong nodig. Uiteindelijk moet die ook landen in de P&C-cyclus, omdat afspraken daarover niet verblijvend mogen zijn. GS denken dat de discussie over de groeisprong voor het eerst zal worden verwerkt in de kadernota 2023. Het ligt voor de hand dat ze ook effect heeft op verkiezingsprogramma's of het coalitieakkoord voor na de verkiezingen in 2023.

De voorzitter concludeert dat het procesvoorstel van GS door PS wordt omarmd. De commissieleden hebben hun bereidheid getoond om over de precieze invulling van het proces mee te denken.

2.7 SB ICOMOS-advies Hollandse Waterlinies UNESCO 4 juni 2021

De voorzitter zegt vooraf dat ICOMOS advies heeft uitgebracht aan UNESCO over de werelderfgoednominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam; samen de Hollandse Waterlinies. Op verzoek van de VVD en JA21 is dit agendapunt opgeward. Beide fracties krijgen het woord voor een toelichting.

De heer Kocken waardeert het dat het onderwerp alsnog op de agenda is geplaatst. Onlangs hebben PS de Omgevingsvisie vastgesteld. Daarop volgde de Statenbrief over de aanvraag voor de werelderfgoedstatus en het ICOMOS-advies daarover. In de Statenbrief stond dat UNESCO 'doorgaans' het ICOMOS-advies overneemt. De VVD viel op dat het ICOMOS-rapport nogal verstrekkende elementen bevat. Hij noemt daarvan twee voorbeelden. Het eerste is het vergroten van de bufferzone. Recent is bij de bespreking van het dossier rondom het Ronald McDonald Huis gebleken wat daarvan de betekenis is. Het tweede voorbeeld is het herstel van het wederzijdse zicht tussen de forten in Laagraven. Tussen de twee forten staan echter huizen en bedrijfsgebouwen; er wonen en werken dus mensen. Het doen van de aanvraag veroorzaakte destijds wat discussie binnen PS, omdat daarbij verschillende belangen moesten worden afgewogen. Uiteindelijk is een gebalanceerde aanvraag ontstaan. De VVD is nu verrast over het feit dat ICOMOS met een aantal adviezen komt die ingrijpend zijn voor het ruimtelijk beleid. Het ruimtelijk beleid wordt gemaakt door de gemeenten en door PS. Dat moet zo blijven. Het is niet wenselijk dat men daar vanuit Parijs invloed op heeft. De VVD is het niet eens met de ruimtelijke eisen die in het rapport gesteld worden en zou graag willen dat UNESCO daarvan vooraf op de hoogte is. Het zou anders erg veel tijd kunnen kosten als eerst een erfgoedstatus wordt toegekend, al dan niet onder voorwaarden, en de provincie vervolgens moet melden dat ze niet bereid is om aan de in de toekenning gestelde ruimtelijke eisen te voldoen.

De heer Dinklo sluit zich aan bij de vorige spreker. Het is positief dat een aanvraag is ingediend, maar JA21 was verbaasd om in het advies te lezen over de strenge eisen die gesteld worden aan de inrichting van het werelderfgoed. JA21 vraagt zich af of het überhaupt mogelijk is om aan die ruimtelijke eisen te voldoen.

Gedeputeerde Van Muilekom waardeert het feit dat de VVD en JA21 het stuk voor bespreking hebben geagendeerd. Wat voorligt, is het advies van ICOMOS. ICOMOS adviseert het Werelderfgoedcomité van UNESCO. Het comité zal onder meer op basis daarvan eind juli een eindoordeel vellen. Positief in het advies van ICOMOS is dat het de Hollandse Waterlinies erfgoedwaardig acht. ICOMOS heeft daarbij echter een aantal kanttekeningen geplaatst, onder andere wat betreft het geven van extra bescherming. Het nominatiedossier is door vier provincies gezamenlijk opgesteld en vervolgens formeel door de minister van OCW bij UNESCO ingediend. Alle vier de provincies vinden dat binnen de huidige kaders – waaronder de Omgevingsvisie - en in dit hoogdynamische gebied voldoende en zorgvuldige bescherming aan het erfgoed wordt gegeven. Meer is in deze omgeving niet mogelijk en niet wenselijk. Dat signaal is aan de minister kenbaar gemaakt. De minister geeft deze nadere informatie door aan de permanente vertegenwoordiger van UNESCO. De gedeputeerde hoopt nog steeds dat dit bijzondere erfgoed de UNESCO-status krijgt. De provincie wil het hoe dan ook behouden en beschermen, ongeacht de wijze waarop de aanvraag beoordeeld zal worden.

De heer Kocken is blij met de geruststellende woorden van de gedeputeerde. Hij vraagt of er nog meer manieren zijn om de boodschap bij UNESCO te laten overkomen.

Gedeputeerde Van Muilekom zegt dat het proces zorgvuldig moet worden doorlopen. Betrokkenen raadden de provincies af om in dit traject verder te lobbyen, omdat dat niet gewaardeerd wordt. Daarom is de minister opgeroepen om de permanent vertegenwoordiger deze nadere informatie te geven. Juist omdat het proces precair is, is het onverstandig als GS of PS verder zelf actie ondernemen. Eind juli wordt het eindoordeel verwacht.

De heer Dinklo is blij met de toezegging dat het erfgoed beschermd blijft, ongeacht de uitspraak van het Werelderfgoedcomité.

De voorzitter vraagt of het juist is dat vanuit het provinciale instrumentarium al een stevige bescherming van toepassing is.

Gedeputeerde Van Muilekom beaamt dit.

3. Ter kennisname stukken

[3.1 SB Kaderbrief IPO 2022](#)

[3.2 SB Tweede tranche Steunpakket CE COVID-19 en Heropening Overbruggingsregeling](#)

[3.3 SB Statenbrief Ontwerp Programmabegroting 2022 RUD Utrecht](#)

[3.4 Memo Aankondiging groen licht Vuelta 2022](#)

[3.5 SB Ontwerpbegroting 2022 en ontwerpjaarrekening 2020 Recreatieschap Midden Nederland, Recreatieschap Stichtse Groenlanden en Plassenschap Loosdrecht](#)

[3.6 SB Maatregelen energieneutraal maken provinciaal vastgoed](#)

[3.7 SB Zienswijze Ontwerp Programmabegroting 2022-2025 Het Utrechts Archief \(HUA\)](#)

[3.8 Memo Kwartaalrapportage verbeterprogramma bedrijfsvoeringsprocessen en agenda digitale](#)

- [routekaart](#)
- [3.9 Memo Zichtbaarheid ontstaan Nederlandse Staat In Utrecht](#)
- [3.10 SB Besluitvorming subsidies incubators \(GEHEIM\)](#)
- [3.11 SB Lobbyactiviteiten omtrent het Utrechts Aanbod](#)
- [3.12 SB UNESCO Werelderfgoedconventie 2021: Limes en Hollandse Waterlinies](#)
- [3.13 SB Concept-uitvoeringsprogramma Hollandse Waterlinies 2021-2024 "Van verdedigingslinie naar inspiratiebron"](#)
- [3.14 Memo ICOMOS-advies Neder-Germaanse Limes](#)
- [3.15 Memo Financiële bijdrage fort aan de Buursteeg](#)
- [3.16 Memo Utrecht 900](#)
- [3.17 SB Rapport huisvesting arbeidsmigranten](#)

4. SLUITING

De voorzitter dankt eenieder voor zijn inbreng en sluit de vergadering om 21.30 uur.